Laborator 3

Verilog - Introducere

Objective:

- > Introducerea în limbajul de descriere Hardware Verilog
- Introducerea conceptelor de magistrala şi definirea acestora în Verilog
- > Introducerea în blocuri continue și procedurale în Verilog
- Introducerea structurilor decizionale în Verilog
- > Introducerea structuri repetitive în Verilog
- Înțelegerea conceptului de "Positive Test"

Verilog Hardware Description Language (HDL):

- Descriere textuala a unei realizari hardware
- Permite proiectarea la diverse nivele de abstractizare: algoritmi versus tranzistori (biti)
- Facilitează verificarea înaintea integrării fizice (creearea hardware-ului propriu-zis)
- Uneltele de sinteza translatează modelele Verilog în realizari hardware creeaza schema hardware ce poate fi imprimata ulterior
- Descrierea Verilog a unui hardware este organizată în unul sau mai multe module

Modul Verilog

Un modul Verilog este definit astfel:

- Numele modului, precedat de cuvântul rezervat moduLe
- O lista a intrarilor si iesirilor modulului, intre paranteze, separate prin virgula
- Implementarea modulului
- Cuvantul rezervat, final, endmodule
- Datele de intrare (definite prin cuvantul rezervat input) şi datele de ieşire (definite prin cuvantul rezervat output) formeaza porturile unui modul.*
 - * Exista situatia in care un port poate fi şi de intrare şi de ieşire în acelaşi timp,
 caz în care acesta este definit prin cuvantul rezervat inout

Un exemplu de definire a unui modul poate fi observat în codul de mai jos:

```
module nume modul(input a, input b, output c, output d);
```

```
// Implementarea modulului
endmodule
```

Implementarea unui modul poate cuprinde următoarele tipuri de declarații:

- *Instante* de module Verilog (neacoperite in aceasta lucrare de laborator)
- Atribuiri continue, introduse prin cuvantul rezervat assign -asignare continua
- Blocuri initial
- Blocuri always asignare procedurala

De ce sa folosim assign si nu always atunci cand este posibil?

- always se foloseste mereu cu semnale sau porturi de output de tipul registri, adica trebuie alocat un spatiu fizic pentru acel registru, in timp ce folosind instructiunea assign doar atribui o valuare iesiri(transmiti informatia cu ajutorul unui fir).

Porturi și semnale în Verilog

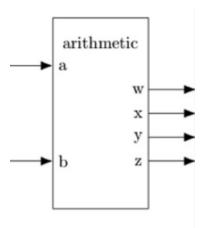
Diferente

Distincția dintre *port* și *semnal* este data de folosinta acestuia într-un modul Verilog. Un *semnal* este orice "variabila" dintr-un modul Verilog, iar un *port* are și o "direcție" (fie *input*, *output* sau *inout*). In consecinta, orice *port* este un *semnal*, dar nu orice *semnal* este neapărat și un *port*. Tinand cont de acest aspect, putem avea *semnale* care sunt folosite intern într-un modul Verilog, dar nu apar in lista de *porturi*.

Exemplu:

```
module modul_exemplu(input a, output b, inout c); // porturi
wire d; // semnale
// Implementarea modulului
endmodule
```

Exemplu de prim design in Verilog

Creăm un fișier nou **aritmetic.v** în care scriem următorul cod:

endmodule

Codul nostru va descrie doar un pătrățel care are două intrări a și b și patru ieșiri w, x, y și z și **nu are funcționalitate** (aceasta va fi adăugată ulterior).

Cum aplicam ce am invatat mai sus:

- Pătrățel când vedem un pătrățel scriem module și endmodule
- Nume pătrățel după module scriem numele pătrățelului, în cazul nostru vom scrie numele arithmetic
- Intrări specificăm între paranteze ca input toate intrările
- leşiri specificăm între paranteze ca output toate ieșirile

ATENȚIE la **lista de porturi**, adică tot ce scriem între paranteze. Fiind o listă, toate elementele sunt despărțite prin virgulă, altfel spus am putea scrie **a,b,w,x,y,z** dar mai specificăm și dacă sunt intrări sau ieșiri, ca urmare lista va deveni *input* **a,b**, *output* **w,x,y,z**, iar noi le scriem pe rânduri diferite să arate mai frumos codul și să fie mai ușor de citit. De observat faptul că după **z**, adică ultimul element din lista de porturi, **nu mai apare virgulă**.

După ce descriem acel pătrățel, trebuie să spunem și ce anume face, pentru asta vom introduce funcționalitate în cod astfel :

endmodule

O primă modalitate pentru a descrie cum funcționează un pătrățel este de a folosi un bloc always sau *initial*. Simplu spus blocul *initial* se execută o singură dată începând cu momentul 0 al simulării, în timp ce blocul *always* se execută ori de câte ori se schimbă valoarea oricărei variabile din lista de senzitivitate, începând cu momentul 0 al simulării și continuând atâta timp cât se mai modifică oricare variabilă din lista de senzitivitate. Sintaxa pentru blocul *always* este

always @ (lista senzitivitate)

Elementele din lista de senzitivitate pot fi precizate în 3 moduri:

- 1. Cu virgulă între elemente : always @ (a,b)
- 2. Cu or între elemente : always @ (a or b)
- Cu * în cazul în care în lista de senzitivitate apar toate intrările (oricâte intrări ar fi) : always @ (*)

Oricare din cele 3 metode de mai sus este valabilă pentru exemplul nostru.

Regulă pentru atribuiri în blocuri initial și always:

Dacă avem o variabilă la care îi **atribuim** o valoare în interiorul unui bloc initial sau always este o variabilă de tip reg.

Pentru că le atribuim valori în interiorul unui bloc *atways* , variabilele de **w, x, y** și **z** sunt declarate ca fiind de tip *reg*.

Există două tipuri de variabile importante în Verilog *wire* și *reg*. Pentru *wire*, adică **fire**, avem doar o conexiune prin care se transmit semnale, altfel spus, firul acesta nu ține minte absolut nimic, **nu are memorie**, în timp ce *reg*, adică **registru**, are **capacitatea de a memora o**

valoare. Orice variabilă *input* sau *output* declarată în lista de porturi a unui modul are tipul predefinit *wire* (adică nu mai trebuie să specificăm noi că este de tip *wire*), iar în cazul în care dorim să avem o variabilă cu tipul *reg* acest lucru trebuie specificat scriind *input reg* sau *output reg*.

După always @ (a or b) la linia 3 în codul de mai sus apare begin, iar la linia 4 apare end care sunt același lucru ca acoladele { și } din limbajul C. Cu alte cuvinte, begin și end delimitează blocul de instrucțiuni care se va executa atunci când un element din lista de senzitivități a instrucțiunii always își modifică valoarea. Acel bloc de instrucțiuni se va executa în mod secvențial, adică instrucțiunile se vor executa pe rând, una după alta.

După scrierea codului se va salva fișierul dând click pe butonul **Save** sau utilizând combinația de taste **Ctrl+S** (Atunci când apăsăm Ctrl+S trebui să fie selectată fereastra cu codul pe care dorim să îl salvăm. Important este să dispară acea steluță care ne indică faptul că nu a fost salvat codul).

După salvare vom compila fișierul dând click pe butonul Compile All

Acesta a fost design-ul: un pătrățel care face ceva.

Magistrale

Se poate observa ca in modulul aritmetic, intrarile a si b sunt intrari pe un bit (pot lua doar valorile 1 si 0). In cazul in care vrem sa facem operatii cu numere mai mari (care sunt reprezentate pe un numar mai mare de biti), nu este necesar sa declaram mai multe intrari/iesiri. Putem face acest lucru folosind magistrale. O magistrala este formata dintr-un grup de fire.

In Verilog, o magistrala mai este denumita si **vector**. Aceasta poate fi reprezentata folosind sintaxa:

input [MSb:LSb] <nume_variabila> sau output [MSb:LSb] <nume_variabila>, sau
output reg[MSb:LSb] <nume_variabila>, sau wire[MSb:LSb] <nume_variabila>, sau
reg[MSb:LSb]<nume_variabila>

Unde MSb = Most Significant bit (cel mai semnificativ bit == cel mai din stanga bit) si LSb = Least Significant bit (cel mai putin semnificativ bit == cel mai din dreapta bit, de obicei 0)

Exemplu:

```
input [31:0] d0,
input [31:0] d1,
input s,
output [31:0] o
);
wire [31:0] s_v;
```

Regula pentru a determina de cati biţi ai nevoie pentru a scrie un numar:

2ⁿ<valoare maxima care poate fi atribuita portului/semnalului<2ⁿ⁺¹

Exemplu: Fie numărul n care poate lua valori in [0; 220]

```
2^7 \le 220 \le 2^8
```

=> input [7:0] n

Exercitiu: Modificati modulul aritmetic astfel incat a sa poata lua valori cuprinse in [0;1025] si b in [0;226]. Atentie calculati pe cati biţi vor fi iesirile.

Structuri decizionale

In verilog, ca si in orice alt limbaj de programare putem folosi urmatoarele structuri decizionale:

IF

```
if ( conditie) begin
//cod pentru ramura de true
end
else
begin
//cod pentru ramura de false
end
```

CASE

```
case ( variabila)
valoare1: //cod pentru acest caz
valoare2: // cod pentru valoarea2 a variabilei
valoare3, valoare4: //cod pentru valoarea3 sau valoarea4 a variabilei
valoare5: begin
/* cod pentru valoarea5 a variabilei */
end
```

```
default: // cod in cazul in care variabila nu are nicio valoare descrisa
mai sus
endcase
```

operator tertial se utilizeaza in preponderent cu assign

```
conditie?valoare_ramura_true:valoare_ramura_false
```

Exemplu: Utilizand cele trei variante precizate mai sus se va rezolva problema urmatoare:

Sa spunem ca exista un semna de intrarel x, care poate lua valuarea 1, 2 sau 3.Semanlul de iesire y va lua valori dupa urmatoarele reguli:

- daca x va fi 2, y va fi 3,
- daca x va fi 3, y va fi 2.

Varianta cu if:

```
module conditie( input [1:0] x,
  output reg [1:0] y );
always@(*) begin // *- codul se va executa oricand apare vreo modificare
if( x==2) begin
y=3;
end
else
if( x==3) begin
y=2;
end
end
end
end
endmodule
```

Varianta cu case:

```
module conditie( input [1:0] x,
output reg [1:0] y );
always@(*) begin // *- codul se va executa oricand apare vreo modificare
case(x)
2: y=3;
3: y=2;
endcase
end
endmodule
```

Varianta cu operator terial:

```
module conditie( input [1:0] x,
output [1:0] y );
assign y=(x==2)?3:2;
endmodule
```

Ce problema puteti gasi in codul de mai sus?

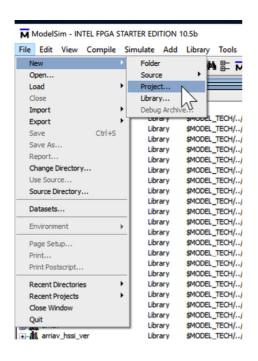
Structuri repetitive

După cum probabil deja știți, structurile repetitive ne ușurează munca. În loc să afișăm de 10 ori un mesaj, cu ajutorul unei structuri repetitive care se repetă de 10 ori, vom afișa un mesaj.

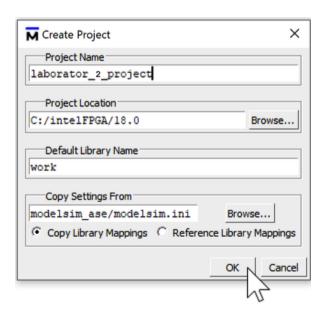
În limbajul Verilog avem mai multe structuri repetitive, dar în acest laborator vom exemplifica doar 3 dintre ele: for, while și repeat pentru a ne obișnui cu crearea de fișiere în ModelSim, salvarea, compilarea și simularea acestora.

Vom deschide programul ModelSim și vom crea un nou proiect accesând

File → New → Project...

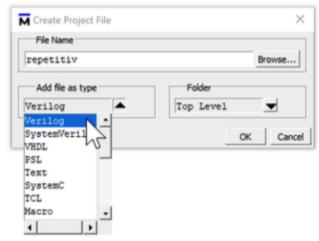

Vom denumi proiectul **laborator_2_project** și se va da click pe OK.

Se va adăuga un fișier în proiect utilizând meniul nou apărut **Add items to the project** și dând click pe **Create New File** . Va apărea o nouă fereastră **Create Project File** unde veți completa cu numele fișierului, în cazul nostru **repetitiv** și (**FOARTE IMPORTANT!!!**) veți selecta tipul fișierului ca fiind **Verilog** .

După putem da click pe **OK** și să dăm **Close** la fereastra **Add items to the project**. Dăm dublu click pe fișierul nou creat care apare în partea stângă și se va deschide o fereastră în care putem edita codul.

```
module repetitiv ();
    integer i; // Linia 1
    initial begin // Linia 2
        $display("FOR LOOP"); // Linia 3
        for (i=0;i<10;i=i+1) begin // Linia 4
            $display("i=%d",i); // Linia 5
        end
        i=0; // Linia 6
        $display("WHILE LOOP");
        while (i<10) begin
            $display("i=%d",i);
            i = i + 1:
        end
        i=0:
        $display("REPEAT LOOP");
        repeat (10) begin
            $display("i=%0d",i); // Linia 7
            i=i+1; // Linia 8
        end
    end
endmodule
```

La linia 1 observăm o **declarație de variabilă**, variabilă care se numește **i** (pentru usurinta, Verilog mai defineste alte tipuri de variabile des utilizate, cum ar fi integer, care este defapt echivalent cu reg[31:0]), iar la linia 2 un bloc initial fără de care nu se poate nimic din punct de vedere funcțional în limbajul Verilog.

La linia 4, în cadrul instrucțiunii for observăm că scrie i=i+1 în loc să scrie mai simplu i++ din cauză că în limbajul Verilog nu există operatorii ++ sau --, deci se vor utiliza i=i+1 sau i=i-1.

La linia 6 se reinițializează variabila i pentru a ne asigura că în cadrul următoarei structuri repetitive variabila i va porni de la valoarea 0.

La linia 8 apare i=i+1 doar pentru că dorim să afișăm valori diferite pentru variabila i , nefiind necesară această instrucțiune ca în cazul lui while sau for care sunt bucle cu condiții de oprire. Structura repetitivă repeat se repetă de câte ori este specificat între paranteze, în cazul nostru, de 10 ori.

Funcția \$display este o funcție care tipărește mesaje. Practic, la linia 3 dorim să afișăm mesajul "FOR LOOP", iar la liniile 5 și 7 vom dori să afișăm variabila i care, în interiorul mesajului va fi pusă unde apare %d .

După scrierea codului se va salva fișierul dând click pe butonul Save sau utilizând combinația de taste Ctrl+S .

Se verifică salvarea fișierului uitându-ne dacă mai apare steluța în dreptul numelui fișierului sau nu.

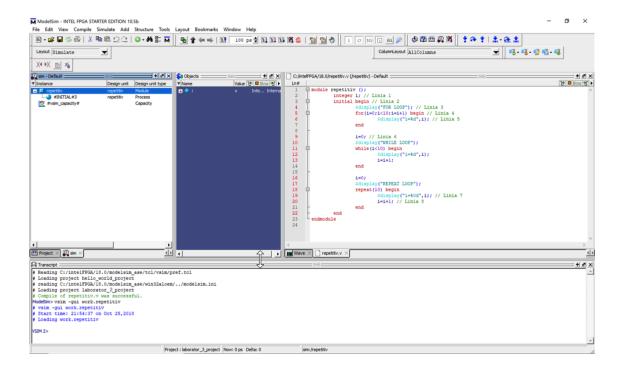
După salvare vom compila fișierul dând click pe butonul Compile All

După compilare dacă rezultă erori le corectăm, salvăm fișierul modificat și în compilăm încă o dată. Dacă nu avem erori, simulăm dând click pe butonul Simulate

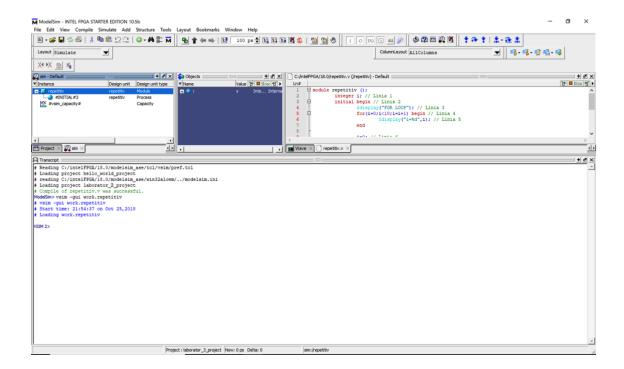
Va apărea o fereastră Start Simulation unde se va da click pe simbolul + din stânga folderului work pentru deschiderea conținutului acestuia (ca să vedem fișierele din el) . După se va selecta fișierul repetitiv și se va da click pe OK.

După "tranformarea" ModelSim-ului (adică după apariția noilor ferestre sim și Object) ne asigurăm că vedem fereastra Transcript. Dacă nu o vedem, o putem vedea accesând meniul View și selectând View → Transcript .

Dacă vedem fereastra Transcript o putem face mai mare poziționând mouse-ul pe bara ca în imagine și ținând apăsat click stânga tragem de bară în sus.

Astfel vom vedea mai bine fereastra Transcript unde vor apărea toate mesajele tipărite de funcția \$display .

După vom rula programul click pe butonul Run -All

În fereastra Transcript vor apărea toate mesajele tipărite.

```
🖳 Transcript 🗈
# Loading work.repetitiv
VSIM 2> run -all
# FOR LOOP
  REPEAT LOOP
VSIM 3>
```

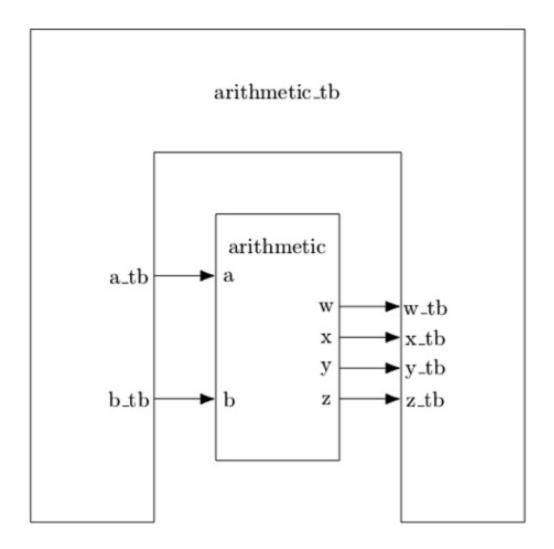
A se observa în mod special efectul liniei 7 față de efectul liniei 5 din cod. Introducerea lui %0d în loc de %d de fapt va însemna cu 0 spații.

Simbolistica specifică pentru reprezentarea numerelor în diferite baze:

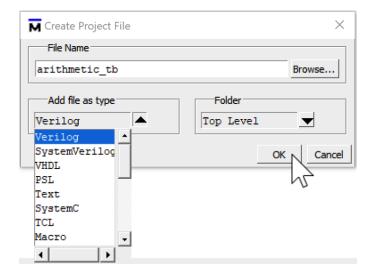
%d or %D	Decimal format
%b or %B	Binary format
%h or %H	Hexadecimal format
%o or %O	Octal format
%c or %C	ASCII character format
%v or %V	Net signal strength
%m or %M	Hierarchical name
%s or %S	As a string
%t or %T	Current time format

Primul testbench

Testbench-ul este în formă de "potcoavă" și înconjoară DUT-ul. Dacă ni se dă un design trebuie să putem să scriem automat testbench-ul. Cum? Urmează în continuare.

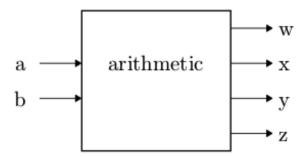
În primul rând creăm un nou fișier dând click dreapta în fereastra **Project** și apoi accesând **Add to Project** → **New File**... . Acest fișier va avea același nume ca design-ul, doar că îi mai adăugăm _tb pentru a ști că este vorba despre testbench-ul pentru design-ul arithmetic

Vom scrie codul de mai jos pentru acest testbench:

```
module arithmetic tb;
    reg a tb, b tb; // Linia 1
    wire w_tb, x_tb, y_tb, z_tb; // Linia 2
    initial begin // Monitor
        $monitor("Time=%d a=%b b=%b w=%b x=%b y=%b z=%b",
                 $time, a_tb, b_tb, w_tb, x_tb, y_tb, z_tb);
    end
    initial begin // Generare stimuli
        a tb = 1;
        b tb = 1;
        #\overline{1} a tb = 0;
        #1 b tb = 0;
        #1:
    end
    arithmetic aRandomName ( // Instantiere DUT
                              .a(a_tb),
                              .b(b tb),
                              .w(w_tb),
                              .x(x_tb),
                              .y(y_tb),
                              .z(z_tb)
                             );
```

Uitându-ne strict la pătrățelul de mai jos, putem scrie cu ușurință codul de mai sus pentru că are același nume, doar că mai are **_tb**, **nu are listă de porturi** pentru că este testbench, **intrările** în pătrățel vor fi **reg** pentru că la etapa de **generare de stimuli** li se atribuie valori în cadrul unui bloc **initial**, **ieșirile** vor fi declarate ca **wire**.

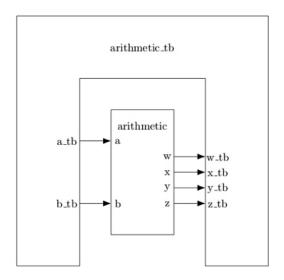

După aceste rânduri de cod, vedem că avem 3 mari etape într-un testbench: **monitor, generare de stimul** și **instanțierea** DUT-ului.

În etapa **monitor** avem pur și simplu funcția **\$monitor** care nu face altceva decât să afișeze un mesaj ori de câte ori se modifică oricare variabilă din interiorul său. Funcția **\$display** afișează un mesaj o singură dată, pe când funcția **\$monitor** afișează mesajul ori de câte ori se modifică o variabilă din interiorul său, exact ca diferența dintre **initial** și **always**. În această etapă este important să afișăm 3 lucruri: **timpul** curent al simulării (folosind functia sistem **\$time**), **intrările** si **iesirile** din DUT.

La etapa de **generare de stimuli** important este să generăm cazuri de test pentru DUT astfel încât să vedem ce ieșiri scoate ca răspuns la anumite intrări. Timpul de simulare este 0 la orice început de bloc inițial, iar noi suntem responsabili cu înaintarea sa. Ca să modificăm timpul, care dacă nu facem asta va rămâne pe loc, îi punem întârzieri **#n** unde **n** este numărul de unități de timp care vor fi așteptate până să se execute instrucțiunile care urmează acelui **#n** . Vom detalia în laboratorul următor mai bine aceste aspecte.

În etapa de **instanțiere a DUT-ului** este foarte important să folosim numele DUTului ca să spunem pe cine instanțiem, apoi îi dăm un nume instanței, în cazul nostru **aRandomName** și apoi urmează lista de conexiuni de porturi.

În figura de mai sus observăm că la portul **a** din DUT îi corespunde portul **a_tb** din testbench, iar ca să arătăm acest lucru scriem în lista de conexiuni de porturi .a(a_tb) ca să arătăm că la portul **a** din DUT-ul pe care îl instanțiem îi conectăm semnalul **a** tb din testbench-ul nostru.

După scrierea codului se va salva fișierul dând click pe butonul Save utilizând combinația de taste Ctrl+S. Se verifică salvarea fișierului uitându-ne dacă mai apare steluța în dreptul numelui fisierului sau nu.

După salvare vom compila fișierul dând click pe butonul Compile All

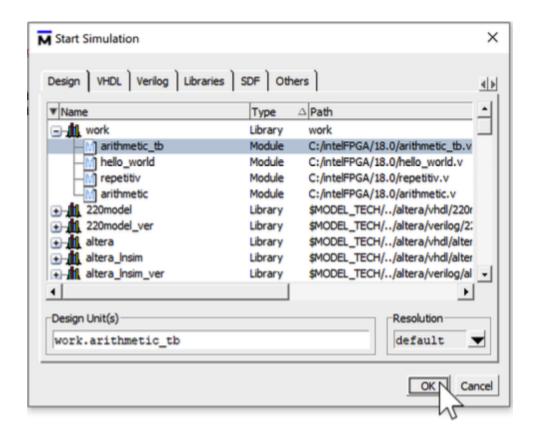
După compilare dacă rezultă erori le corectăm, **salvăm** fișierul modificat și în **compilăm** încă o dată.

Dacă nu avem erori, simulăm dând click pe butonul Simulate

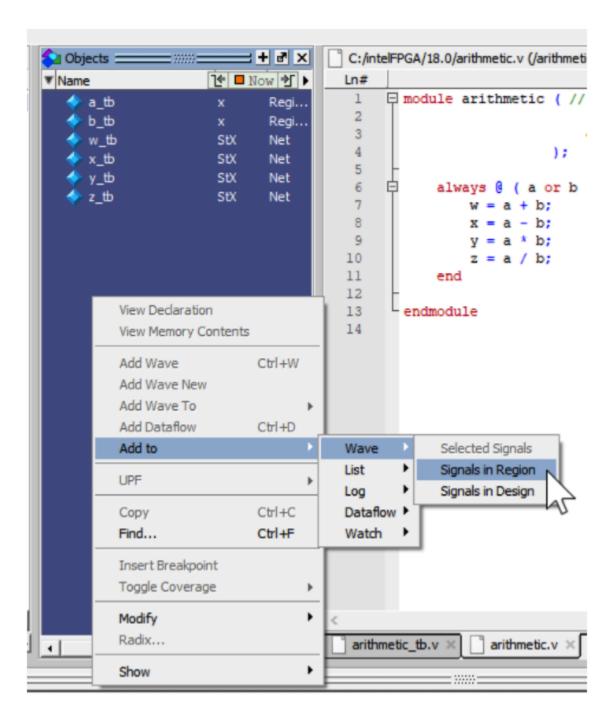
Va apărea o fereastră **Start Simulation** unde se va da click pe simbolul + din stânga folderului **work** pentru deschiderea conținutului acestuia (ca să vedem fișierele din el) . După se va selecta fișierul **arithmetic tb** și se va da click pe **OK**.

ATENŢIE!!! Nu se simulează niciodată fișiere de design, doar fișiere de testbench.

Trebuie să vedem fereastra albastră cu numele **Objects**, dacă nu apare fereastra **Objects** mergem la meniul **View** și dăm click pe **View** \rightarrow **Objects** . Avem aici două variante. În fereastra **Objects** dăm click dreapta în zona albastră (dăm click dreapta în gol, nu pe semnalele de acolo) și mergem pe calea **Add to** \rightarrow **Wave** \rightarrow **Signals in Region**

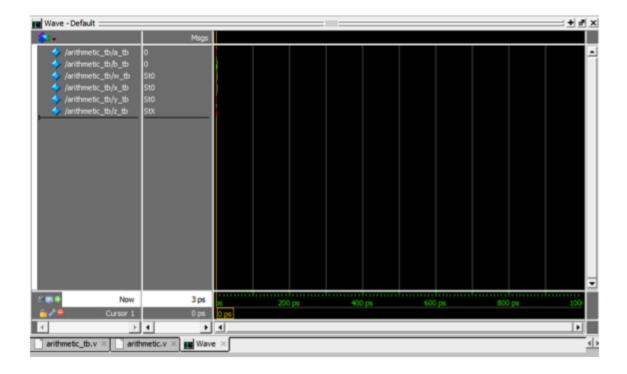
Altă variantă este să dăm un click în fereastra **Objects** să fie selectată acea fereastră, după care apăsăm combinația de taste **Ctrl+A** ca să selectăm toate semnalele și apoi apăsăm combinația de tasta **Ctrl+W** pentru a adăuga semnalele selectate în fereastra **Wave**. Important este că trebuie să ne apară semnalele declarate în testbench în fereastra **Wave**. Dacă nu vedem fereastra **Wave** mergem la meniul **View** și dăm click pe **View** \rightarrow **Wave**.

Numai după ce adăugăm semnalele în **Wave** atunci vom rula programul click pe butonul **Run -All**

În fereastra **Transcript** vom vedea clar că a mers simularea și vedem mesajele tipărite de 3 ori, pentru că am introdus 3 întârzieri la etapa de generare de stimuli.

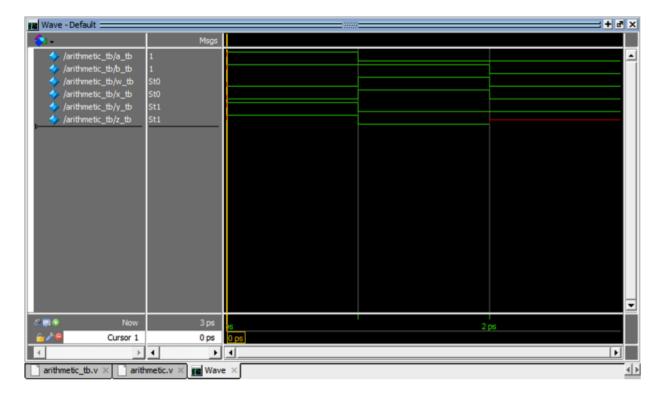
În cazul ferestrei **Wave** vedem ceva și nu prea. Semnalele sunt extrem de scurte și imaginea trebuie mărită ca să le vedem corespunzător.

Pentru a vizualiza mai ușor undele dă click oriunde în zona neagră din fereastra **Wave** și dă click dreapta selectând **Zoom Full** sau dacă selectăm fereastra **Wave** putem simplu apăsa tasta **F** .

Rezultatul simulării este un **waveform**, adică niște semnale care sunt sus (adică la 1 logic) sau sunt jos (adică la 0 logic), altfel spus, un mod de vizualizare a simulării

care afișează în fereastra **Wave** semnalele pe care și funcția **\$monitor** le afișează în fereastra **Transcript**.

Astfel vom putea vedea dacă la anumite semnale de intrare le corespunde o anumită ieșire sau nu. Desigur, ne putem uita doar la mesajele afișate de funcția **\$monitor** în fereastra **Transcript**, dar totul va fi mai interesant vizualizând semnalele în fereastra **Wave**.

CONGRATS!!!

Tocmai ai rulat pentru prima dată cu succes un testbench în care ai simulat un design!

Positive Test

Testarea pozitivă este acea testare care încearcă să arate că un anumit modul al unei aplicații face ceea ce a fost proiectat sa faca.

Exemplu aplicat pentru modulul arithmetic:

In fisierul arithmetic_tb portiunea urmatoare de cod trebuie modificata pentru a putea aplica tehnica de testare positive test:

```
initial begin // Generare stimuli
    a_tb = 1;
    b_tb = 1;
    #1 a_tb = 0;
    #1 b_tb = 0;
#1;
```

Astfel:

```
initial begin
a_tb =4;
b_tb=3;
if ( w_tb==7 && x_tb=1 && y_tb=12 && z_tb==1)
$display(" test passed");
else
$display(" test failed");
end
```